

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ СПРИЙНЯТТЯ СУРЖИКУ

Наталя МАТВЕЄВА

доктор філософії,

викладач кафедри української мови та славістики

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль;

молодший науковий співробітник відділу стилістики,

культури мови та соціолінгвістики

Інституту української мови Національної академії наук України

вул. М. Грушевського, 4, м. Київ

ORCID: 0000-0001-6290-9381

natalyamatveieva@gmail.com

Статтю присвячено аналізу суржику як лінгвістичного феномену та особливостям його сприйняття мовцями. З'ясовано, що суржик найчастіше асоціюють із просторіччям, іншомовними запозиченнями, діалектами, жаргонізмами, макаронічним мовленням та змішаною мовою. Наведено різні визначення цього явища, запропоновані авторитетними українськими лінгвістами. Узято за основу визначення суржику як змішаної форми українсько-російського (російсько-українського) мовлення. Проаналізовано історичні передумови виникнення суржику.

Обґрунтовано традиційне негативне ставлення до суржику в мовознавстві, на підтвердження чого наведено цитати відомих лінгвістів. Окрему увагу приділено маніпуляційному аспекту використання суржику та аргументам, що пояснюють неграмотність суржикового мовлення.

Емпіричною основою дослідження стали мовні біографії студентів, які змінили місце проживання внаслідок повномасштабної війни Росії проти України. Часто респонденти переїхали з регіонів, у яких домінував суржик. На підставі відповідей студентів охарактеризовано їхнє ставлення до цього явища. Засвідчено, що більшість респондентів ставиться до суржику позитивно або нейтрально, іноді ототожнює його з діалектом. Деякі студенти під суржиком розуміють не форму загальнонаціональної мови, а ще одну мову, яку дехто навіть вважає рідною. Підкреслимо, що є також такі респонденти, які зазначають, що на сучасному етапі суржик є значно кращим варіантом спілкування, ніж уживання російської мови.

На основі матеріалів мовних біографій з'ясовано, що більшість опитаних не бачить загрози для державної мови внаслідок активного побутування суржику.

Передбачаємо, що суржик, по-перше, є перехідним етапом від російськомовності до українськомовності, а тому мовці, удосконаливши свої знання української

мови, у перспективі використовуватимуть її, оминаючи фазу суржику. По-друге, наголошуємо на необхідності підвищення мовної освіченості молоді як важливого інструмента збереження й розвитку української мови.

Ключові слова: діалект, мовна біографія, повномасштабна війна, рідна мова, суржик.

SOCIOCULTURAL ASPECTS OF THE PERCEPTION OF SURZHYK

Natalia MATVEIVA

Doctor of Philosophy,

Lecturer at the Department of the Ukrainian Language and Slavistics

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

2 M. Kryvonosa str., Ternopil;

Junior Researcher at the Department of Stylistics,

Language Culture and Sociolinguistics

The Institute of the Ukrainian Language

of the National Academy of Sciences of Ukraine

Hrushevskiy str., 2, Kyiv

ORCID: 0000-0001-6290-9381

natalyamatveieva@gmail.com

The article is devoted to the analysis of Surzhyk as a linguistic phenomenon and the peculiarities of its perception by speakers. It has been established that Surzhyk is most often associated with colloquial speech, foreign borrowings, dialects, jargon, macaronic language, and mixed language forms. The study presents various definitions of this phenomenon proposed by authoritative Ukrainian linguists. The definition of Surzhyk as a mixed form of Ukrainian-Russian (or Russian-Ukrainian) speech is taken as a basis. The historical preconditions for the emergence of Surzhyk have been analyzed.

Since a traditionally established negative attitude toward Surzhyk prevails in linguistics, the article provides quotes from prominent linguists that support this position. Special attention is given to the manipulative aspect of Surzhyk's use and the arguments explaining its perception as an indicator of language incompetence.

The empirical basis of the study consists of the language biographies of students who changed their place of residence due to Russia's full-scale war against Ukraine. Most respondents relocated from regions where Surzhyk predominated. Based on students' responses, their attitudes toward Surzhyk were characterized. The study revealed that most respondents view Surzhyk positively or neutrally, sometimes even equating it with a dialect. Some students perceive Surzhyk not as a form of the national language but as a separate language, which some even consider their mother tongue. Notably, there are also respondents who believe that, at present, Surzhyk is a significantly better alternative than using the Russian language.

Based on the analysis of language biographies, it has been established that most respondents do not perceive Surzhyk as a threat to the state language due to its widespread use.

The study suggests that, firstly, Surzhyk serves as a transitional stage from Russian-speaking to Ukrainian-speaking identity, meaning that as speakers improve their proficiency in Ukrainian, they will eventually adopt it fully. Secondly, the necessity of enhancing language education among young people is emphasized as a crucial tool for preserving and developing the Ukrainian language.

Key words: *dialect, language biography, full-scale war, mother tongue, Surzhyk.*

Постановка проблеми. Повномасштабна війна Росії проти України, що спричинила масову міграцію населення з окупованих та небезпечних для життя регіонів, великою мірою модифікувала мовну поведінку населення. Індивіди, що протягом життя проживали у здебільшого російськомовному середовищі, у новому для них – українськомовному – комунікативному просторі часто змінюють свої мовні вподобання, модифікують ставлення до обидвох мов та усвідомлюють важливість функціонування державної мови в усіх сферах суспільного життя.

Такі мовні трансформації зумовлені не лише зміною мовного середовища, а й глибшими соціокультурними та ідентифікаційними чинниками. Для багатьох людей перехід на українську стає не просто вимушеним адаптаційним кроком, а свідомим вибором, символом єдності, спротиву агресорові та утвердженням власної національної ідентичності.

У контексті модифікацій мовної поведінки українців у новому для них комунікативному середовищі цікавість викликає такий різновид загальнонаціональної мови, як суржик, а особливо його сприйняття серед носіїв. Відомо, що російськомовні українці часто переходять на державну мову спілкування не відразу, а через проміжну фазу суржику, або ж переходять із суржику, який вважають рідною мовою, на українську мову комунікації.

Метою статті є аналіз соціокультурних аспектів сприйняття суржику його носіями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує багато визначень суржику, що, безперечно, засвідчує зацікавленість учених цим феноменом. Суржик ставав предметом дослідження мовознавців Л. Масенко [4], О. Сербенської [1], В. Труба [7; 9], О. Тараненка [8], Л. Ставицької [7], О. Селіванової [6], І. Браги [3] тощо.

Зокрема, І. Брага, аналізуючи сутність цього терміна у визначеннях різних науковців, підсумовує, що феномен суржику найчастіше співвідносять із такими термінами, як «просторіччя», «іншомовні запозичення», «язичіє», «діалект» (територіальний, соціальний (зокрема, жаргон)), «макаронічне мовлення», «змішана мова», «піджин», «креольська мова», «лінгва франка», «інтер-мова», «перемикання /змішування кодів», «інтерференція» тощо [3, с. 83].

У першому виданні енциклопедії «Українська мова» було подано таку дефініцію: суржик (букв. – суміш жита з пшеницею, ячменю з вівсом і т. ін., а також борошно з такого зерна) – мова, у якій штучно об'єднані без дотримання літературних норм елементи різних мов [10]. Тобто, як і традиційно в радянський період, суржиком уважали поєднання будь-яких мов без проєкції на українську та російську мови.

Л. Ставицька суржиком називала «некодифіковану просторозмовну мову, яка виникла як наслідок масової тривалої контактної українсько-російської двомовності в її диглосній формі» [7, с. 77]. В. Труб кваліфікує суржик як форму українського просторіччя в ситуації двомовності [9]. О. Селіванова під суржиком розуміє українсько-російський мовний гібрид, що є наслідком штучного поєднання елементів російської й української мов та порушує норми української літературної мови [6]. Л. Масенко в монографії «Суржик: між мовою і языком» суржиком називає «гібридні українсько-російські форми мовлення [4, с. 48], «змішану субмову» [4, с. 50, 62], «мовний гібрид» [4, с. 52], «мішаний тип мовлення» [4, с. 58].

З огляду на дефініції сучасних лінгвістів, розуміємо, що суржик – це змішана форма українсько-російського (російсько-українського) мовлення.

Слід зазначити, що час появи суржику як змішаної форми російсько-українського мовлення традиційно визначають як кінець XVII – початок XVIII ст., «коли імперська асиміляційна політика перервала розвиток староукраїнської писемної традиції на підросійській Україні. Упровадження російської мови в адміністративно-управлінську сферу й освіту спричинило формування в середовищі місцевого чиновництва... специфічного макаронічного усного мовлення, у якому елементи старослов'янщини, кліше і штампи російського канцеляриту й літературні звороти химерно сполучалися з фонетичною основою й лексичними та морфологічними елементами української мови» [4, с. 5].

Таким чином, суржик як лінгвістичний феномен постав унаслідок переходу українськомовних селян на російську мову комунікації, причиною чого стала русифікаційна політика Московської імперії. Неможливо оминати той факт, що на сучасному етапі на прикладі явища суржику простежуємо протилежну тенденцію: нині суржик здебільшого є проміжним етапом переходу російськомовних людей із російської мови на українську внаслідок українізації суспільства.

Традиційно в лінгвістиці усталилося негативне ставлення до цього явища, та прийнято кваліфікувати суржик як неграмотне мовлення. Наприклад, Л. Масенко, розмірковуючи, як позбутися суржику, наголошує на його маніпулятивному складнику: «Оскільки суржик нищить узус (практичну спонтанну норму) української мови і відриває її від літературної основи, русифікаторам вигідно ототожнювати його з українською мовою з метою її дискримінації і маніпуляційного впровадження в масову свідомість міфологеми про її недосконалість, а отже, і непотрібність» [4, с. 125].

Б. Антоненко-Давидович теж засуджував суржик, підкреслюючи, що «недобре, коли людина, не знаючи гаразд української чи російської мови або тої й тої, плутає обидві ці мови, перемішує їхні слова, відмінює слова одної мови за граматичними вимогами другої, бере якийсь притаманний саме цій мові вислів і живою силою тягне його в іншу мову, оминаючи традиції класичної літератури й живу народну мову. Так створюється мовний покруч, чи, як кажуть у нас, на Україні, суржик. Суржик не є й не може бути ознакою будь-якої культури, навпаки, він завжди відбиває некультурність частини людей, залишаючись породженням соціального й національного гноблення трудящих мас» [2, с. 16].

Утім, така негативна оцінка явища суржику лінгвістами може відрізнятися від його оцінки самими носіями. Розглянемо, що розуміють під суржиком та як до нього ставляться індивіди, що стали респондентами в проведеному нами дослідженні. Зазначимо, що наше дослідження полягало в записуванні мовних біографій людей, що змінили своє місце проживання у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії. Матеріалом стали мовні біографії студентів ТНПУ (усього 16 диктофонних записів), які ми записали в ході проведення мовних інтерв'ю. Детально методологію проведеного дослідження та сам метод мовної біографії описано в нашій статті, розміщеній у попередньому номері журналу [5].

Так, багато респондентів повідомляють, що в населених пунктах, у яких вони мешкали до початку війни, активно побутовував суржик, а саме:

- у Гуляйполі (Запорізька область): *Переважає у нас розмовляють суржилом// Ну він у нас був не таким прямим російськомовним/ там переважає по українській// ... Ну не сильно кажу/ що у нас було там все російськомовне/ переважає суржик такий// Були і російські слова/ і українські//* (С., 19 р., Запорізька обл.);

- у Лисичанську (Луганська область): *Розмовляли// Російською/ російською// Але ну/ як завжди мама любила уточнювати/ суржилом// Тобто це не мова/ але вже не чисто російською// Ну так Схід/ близькість Росії/ відповідно російська мова//* (І., 18 р., Луганська обл.);

- у Миколаєві: *У нас суржик домінує//* (І., 19 р., Миколаїв);

- на Херсонщині: *У нас якщо брати села/ такі райони/ то в нас говорять суржилом// А якщо брати міста/ наприклад/ Каховка/ наприклад/ Херсон самий/ то вони більше говорять російською мовою// Мало хто/ там вчителі можуть говорити навіть в побутовому такому/ то вони можуть говорити українською// Вони завжди говорять українською/ а якщо брати звичайних людей/ то це більше суржик/ або російська мова//* (Є., 17 р., Херсонська обл.);

- на Дніпропетровщині: *До початку війни у нас був суржик/ з переважно російськими словами// Там тільки трохи вкраплень української// Але з початку повномасштабного вторгнення/ переважна більшість людей/ з якими я спілкуюся/ перейшли на українську// Або це вже суржик український/ з певними вкрапленнями//* (С., 18 р., Дніпропетровська область).

Таким чином, суржик є важливою частиною мовного ландшафту багатьох регіонів України. Його форма та особливості, звичайно, варіюються залежно від регіону та соціального середовища, однак його суть незмінна: змішування російської та української мов і у фонетичному, і в граматичному, і в лексичному аспектах. Суржик не є сталою мовною системою, а радше живим, гнучким явищем, яке пристосовується до мовних впливів, історичних умов та побутового спілкування. Окремі респонденти навіть пояснюють принципи суржикумовності: *Це такий мікс// Бо там якщо брати/ ось/ наприклад/ навіть деякі слова можу процитувати// Якщо брати в нас/ ми так/ ми берем російські слова/ і читаємо їх українською// Якщо взяти там/ наприклад/ слово перший// Ми читаємо перший/ в нас на суржику буде первий/ бо російською первий/ але читаємо ми його українською// Так само/ Сидю/*

ходю/ виходю// (Є., 17 р., Херсонська обл.) або Воно як працювало? Ми/ переважно/ брали якісь російські слова/ ми їх робили під український лад// Як діла? От все таке// Привіт// (С., 19 р., Запорізька обл.). Ці приклади демонструють, що суржик – це не просто механічне змішування української та російської мов, а процес адаптації та трансформації лексики відповідно до інтуїтивних мовних правил.

На окрему увагу заслуговує ставлення респондентів до суржику як мовного явища. Упадає у вічі те, що більшість опитаних нами респондентів ставиться до нього позитивно чи нейтрально, часто навіть ототожнюючи суржик із діалектом. Наведемо приклади відповідей студентів на запитання про те, як вони ставляться до суржику:

– Ну не позитивно/ і не негативно// Це ясна річ/ суржик/ це той самий діалект/ просто щось з російської// Це перемішка слів/ що може там взяли якось російську мову/ щось там по-своєму перекрутив/ ось там якась/ якесь слово утворилося/ якого нема в словнику// Тобто нейтрально ставлюся//... Ну я кажу/ я не бачу в цьому нічого погано/ якщо його сприймати як якийсь діалект// Також тут/ більше переважно деякі польські слова// А там/ ясна річ/ може там свя-зано з російською// (С., 19 р., Запорізька обл.);

– Ой/ я ставлюсь дуже позитивно/ тому що ну я з самого дитинства ним спілкувалась// Тому мені і подобається// Тому/ що вся сім'я спілкується суржи-ком/ і в мене мої бабусі/ і дідусі// Вони не будуть переходити вже на україн-ську/ тому що вони все життя говорили суржиком// І хоч вони намагаються/ я бачу/ вони дуже намагаються якось перейти/ але їм складно// Ну тому нам краще якось з ними спілкуватись суржиком// Ну я позитивно ставлюся до нього// (В., 19 р., Херсонська область);

– Це як от особливість просто Східних і Південних регіонів// Це от дійсно щось унікальне в тому плані/ що це не діалект/ це суржик// Це ж слово позна-чає сіно з домішками// Він не має якогось визначених граматичних рамок// Він є/ і це добре// Бо як казала одна жінка лінгвіст/ що це показує/ що українська мова жива// Є багато діалектів// Чому діалекти це добре/ а суржик потрібно витравлювати? Це ж перехідне явище// Сходінка до того/ щоб люди перейшли на українську мову// Вона ж ніде не використовується в літературі// У романі Жадана «Ворошиловград» суржик прекрасно передає цю атмосферу// Я відчу-ваю себе вдома// Але я негативно ставлюсь/ коли суржик починає проскакувати у людей/ у якихось офіційних лиць/ які по закону мають говорити чистою україн-ською мовою// (І., 18 р., Луганська обл.);

– Може бути/ може існувати// Бо без суржика// Я вважаю/ що суржик/ це як діалект// Він все ж таки відображає населення/ яке живе на певній території// (К., 17 р., Запорізька обл.);

– Нейтрально// (І., 19 р., Миколаїв);

– Добре/ я ним користуюся// (К., 18 р., Полтавська обл.);

– Супер мова/ я її обожнюю// В ній є такі слова/ які навіть не розуміють ні українці/ ні росіяни// Тому для мене/ це якась така/ така мова/ яку тільки знають

саме наші// Херсонщина/ Запоріжжя/ там ці села/ ті/ які розуміють тільки наша сторона// (Є., 17 р., Херсонська обл.);

– Нормально/ в принципі// До суржика ставлюся нормально/ бо люди/ які переходять/ їм складно говорити суто якоюсь мовою/ і вони тоді якось таким чином хоч трошки переходять на цю мову// Але все ж таки якась конкретна мова звучить красивіше/ чисто// (С., 18 р., Луганська обл.);

– Наразі я нейтрально ставлюся до нього// Він має право бути/ тому що це показник прогресу людини/ якщо вона прагне переходити на українську мову// Якщо його немає/ якщо переважає російська мова/ то це набагато гірше// То краще спілкуватися так/ як можеш// Головне мати бажання// (П., 18 р., Донецька обл.);

– Суржик так/ добре ставлюсь/ це нормально// Я думаю/ розмовляти суржиком нормально// Суржикомовні люди/ вони більш українізовані/ ніж російськомовні// І багато людей/ які переходять з російської мови на українську мову/ вони використовують суржик// Але не спеціально/ тобто просто в них буває просякають російські слова/ і це звучить як суржик// От/ але все одно я думаю/ що люди/ які розмовляють зараз суржиком/ все одно намагаються розмовляти більш чисто українською мовою/ аніж російськомовні// (С., 18 р., Донецька обл.).

Ба більше, деякі студенти вважають суржик не просто однією з форм загальнонаціональної мови, а третьою мовою поряд із українською та російською, називаючи його часом навіть рідною мовою. Доказом цього є відповіді респондентів на запитання, яку мову вони вважають рідною:

– Ну/ як я вважаю/ для мене рідніший суржик// Ну саме суржик/ я не знаю// Так/ щоб якась чиста мова/ тут я не можу сказати більше// (В., 19 р., Херсонська обл.);

– Ну напевно/ що суржик// Тому що все-таки це з дитинства// Але ну він був з дитинства/ тобто я спілкувався ним// (І., 18 р., Луганська обл.);

– Я вивчала з першого класу українську мову/ і до сьогодні// І нею зараз користуюсь// А якщо так брати в побутовому/ то це суржик...Зараз в мене вже суржик/ мікс/ український/ а не російський// Якщо/ наприклад/ брати канікули/ то я спілкуюсь зі своїми там однокласниками/ з батьками/ вони переходять на суржик/ і я автоматично переходжу// Це можна сказати моя перша мова була/ і якось все автоматично переходить// Коли я говорю з україномовними/ я переходжу автоматично на українську/ якщо я говорю суржиком/ автоматично на суржик// (Є., 17 р., Херсонська обл.).

Із відповідей респондентів видно, що вони часто не замислюються над тим, що суржик – це мовна проблема. Вони сприймають його як щось природне, адже звикли чути таку мову вдома, на вулиці, у соцмережах. Отже, для багатьох він здається зручним варіантом спілкування, адже не потрібно докладати зусиль, щоб говорити чистою українською чи російською. Зазначимо, що окремі респонденти все-таки висловилися про негативне ставлення до суржику, наголошуючи на тому, що це ознака низького рівня володіння літературною мовою:

- Мені здається/ він трошки снаплюжує мову// (К., 18 р., Дніпропетровська обл.);
- Ну в звичайній мові/ то нормально// А ось так на парах/ то ні// Як кажуть наші/ це сільська мова// Треба якось суржик уникати/ його викоринювати// (Л., 19 р., Донецька обл.);
- Певно більш негативно/ тому що він позбавляє такої чистої мови// Але не можу прямо сказати/ що дуже негативно/ тому що він дає якогось такого свого забарвлення// Але краще його прибрати// Мені подобається більш чиста мова// (Т., 19 р., Херсонська обл.).

Окремі респонденти не виявляють чіткого негативного чи позитивного ставлення до явища суржику, зазначаючи, що в контексті сучасних подій значно кращим варіантом спілкування є суржик, а не російська мова:

- Я думаю/ що суржик не дуже добре/ але розумію/ що така вже доля/ так виходить/ краще суржиком/ ніж// Ну/ якщо для переходу на українську/ то краще вже суржиком/ хоч якось// (М., 17 р., Донецька обл.);
- Я вважаю це перехідною стадією// А краще хай буде суржик/ і вони з часом підтягнуть мову/ і буде українська// Ніж це має бути виключно російська// Я ставлюся позитивно/ бо це перехідна стадія... Тому я думаю/ що суржик/ це не так погано// Люди будуть підчитувати/ шукати якусь інформацію/ і вже переходити на українську// Це такий/ буферна зона/ потім перейдуть// Все одно це краще/ ніж російська// (С., 18 р., Дніпропетровська обл.).

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Отже, попри те, що в академічному середовищі суржик традиційно розглядають як мовну аномалію, що негативно впливає на якість мовлення, молодь, особливо переміщені особи, сприймає його здебільшого нейтрально або навіть позитивно. Дослідження мовних біографій студентів показало, що більшість із них не вбачає загрози у використанні суржику.

З огляду на відповіді респондентів, можемо припустити, що хоча суржик не може бути повноцінним засобом офіційного чи академічного спілкування, він відіграє важливу роль у процесі мовної українізації. Утім, зважаючи на те, що суржик є перехідним етапом від російськомовності до українськомовності, передбачаємо, що мовці, вдосконаливши свої знання української мови, у перспективі таки використовуватимуть її, пройшовши стадію суржику. Окрім цього, важливим завданням є підвищення рівня мовної грамотності серед молоді як ключового чинника збереження і розвитку української мови. Молоде покоління повинно усвідомити, що використання суржику шкодить як самій мові, так і культурній самоідентифікації.

Перспективою вважаємо потребу проведення нових досліджень, які б вивчали ефективність державних ініціатив, спрямованих на підвищення рівня володіння українською мовою, а також аналіз можливих стратегій подолання суржику в освіті та офіційному спілкуванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. О. Сербенської. Львів, 1994. 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Рад. письменник, 1970. 182 с.

3. Брага І.І. Суржик у соціолінгвістичному вимірі. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 1. С. 82–87.
4. Масенко Л.Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ : Києво-Могилянська академія, 2011. 135 с.
5. Матвеєва Н.Р. Мовна біографія як джерело опису мовного життя інформанта. *Studia methodologica*. 2024. № 58. С. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-58-10>.
6. Селіванова О.О. Проблема форм міксації мов у соціолінгвістиці. *Мова і суспільство*. 2011. С. 33–39.
7. Ставицька Л., Труб В. Суржик: суміш, мова, комунікація. *Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти*. Київ : ПУЛЬСАРИ, 2007. С. 32–120.
8. Тараненко О.О. Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози. *Мовознавство*. 2008. № 1. С. 14–30.
9. Труб В.М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 46–59.
10. Українська мова. Енциклопедія. 1-е вид. Київ, 2000. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

REFERENCES

1. Antysuržyk. Včymosja vvičlyvo povodytys' i pravyl'no hovoryty [Antisurzhik. We learn to behave politely and speak correctly] / Za zah. red. O. Serbens'koji. L'viv, 1994. 152 s. [in Ukrainian].
2. Antonenko-Davydovyč B.D. *Jak my hovorymo*. [How do we speak]. Kyjiv: Rad. pys'mennyk, 1970. 182 s. [in Ukrainian].
3. Braha I.I. Suržyk u sociolinhvistyčnomu vymiri. [Surzhik in the sociolinguistic dimension]. *Visnyk Zaporiz'koho nacional'noho universytetu. Filolohični nauky – Bulletin of Zaporizhzhia National University. Philological Sciences*. № 1. 2012. S. 82–87 [in Ukrainian].
4. Masenko L.T. *Suržyk: miž movoju i jazykom*. [Surzhik: between language and tongue]. Kyiv: Vydavnyčyj dim «Kyjevo-Mohyljans'ka akademija», 2011. 135 s. [in Ukrainian].
5. Matvejeva N.R. Movna biohrafija jak džerelo opysu movnoho žyttja informanta [Language biography as a source of description of the informant's language life.]. *Studia methodologica*. 2024. № 58. S. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-58-10> [in Ukrainian].
6. Selivanova O.O. Problema form miksaciji mov u sociolinhvistyci [The problem of forms of language mixing in sociolinguistics]. *Mova i suspil'stvo – Language and Society*. 2011. S. 33–39 [in Ukrainian].
7. Stavyc'ka L., Trub V. Suržyk: sumiš, mova, komunikacija [Surzhik: mixture, language, communication]. *Ukrajins'ko-rosijs'ka dvomovnist'. Lihvosociokul'turni aspekty*: [zb. nauk. pr.] Kyjiv: Univ. vyd-vo PUL'SARY, 2007. S. 32–120 [in Ukrainian].

8. Taranenکو O.O. Ukrajins'ko-rosijs'kyj suržyk: status, tendenciji, ocinky, prohnozy [Ukrainian-Russian surzhik: status, trends, assessments, forecasts.]. *Movoznavstvo – Linguistics*. 2008. № 1. S. 14–30 [in Ukrainian].

9. Trub V.M. Javyšče «suržyku» jak forma prostoriččja v sytuaciji dvomovnosti [The phenomenon of «surzhyk» as a form of colloquialism in a bilingual situation]. *Movoznavstvo – Linguistics*. 2000. № 1. S. 46–59 [in Ukrainian].

10. Ukrajins'ka mova. Encyklopedija. [The Ukrainian Language. Encuclopedia]. 1 vyd. Kyjiv, 2000 [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 02.09.2025

Прийнято: 22.09.2025

Опубліковано: 02.12.2025

